

RIIHIMÄKI
Kotikaupunki

YMPÄRISTÖNSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA VUOSILLE 2018-2020

Riihimäen kaupunki

Ympäristönsuojeluyksikkö

Eteläinen Asemakatu 2

11300 Riihimäki

p. 019 758 4000

Päiväys 01/2018

1 Sisällys

1	JOHDANTO.....	4
2	RIIHIMÄEN YMPÄRISTÖOLOJEN JA MERKITTÄVIMMÄT PILAANTUMISEN VAARAA AIHEUTTAVAT TOIMINNAT	5
3	VALVONNAN JÄRJESTÄMINEN	5
3.1	Valvonnan tavoitteet ja sisältö	5
3.2	Toimintojen riskinarviointi	6
3.3	Valvontaohjelman laatiminen	8
3.4	Otannan käyttäminen.....	8
4	VALVONNAN RESURSSIT.....	8
4.1	Henkilöresurssit.....	8
4.2	Valvonnan maksullisuus	9
4.3	Valvontayhteistyö muiden viranomaisten kanssa.....	10
4.4	Käytössä olevat tietojärjestelmät.....	11
4.5	Henkilöstön koulutus.....	11
5	VALVONNAN TOTEUTTAMINEN	11
5.1	Valvontatarkastukset.....	12
5.2	Vuosiraportointi.....	13
5.3	Toiminnan vaikutusten tarkkailu	14
5.4	Haitan kärsijän tai toiminnanharjoittajan ilmoituksesta vireille tulleet valvonta-asiat	14
5.5	Hallintopakkeukset ja tutkintapyyntö.....	15
5.6	Valvontaprojektit.....	15
6	VALVONTAKOhteet	16
6.1	Ympäristönsuojelulain valvonta	16
6.1.1	Ympäristöluovallisten tai rekisteröitävien toimintojen valvonta	16
6.1.2	Muiden kuin ympäristölupavelvollisten tai rekisteröityjen laitosten valvonta.....	16
6.1.3	Ilmoitusvelvolliset toiminnot.....	17
6.1.4	Talousjätevesiasetuksen valvonta	19

6.1.5	Ympäristönsuojelumääräysten valvonta (YSL 202 §)	19
6.1.6	Maatalouden ja eläinsuojien valvonta	19
6.2	Maa-aineslain valvonta.....	20
6.3	Jätelain valvonta	20
6.4	Vesilain valvonta.....	21
6.5	Vesihuoltolain valvonta	22
6.6	Maastoliikennelain valvonta.....	22
6.7	Muu erityislainsäädäntö	22
7	VALVONTASUUNNITELMAN SEURANTA JA PÄIVITYS.....	22

1 JOHDANTO

Ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaan valvontaviranomaisen on järjestettävä annettujen säännösten ja määräysten valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Jo vanhan ympäristönsuojelulain (86/2000) mukaan ELY-keskuksilla oli velvollisuus laatia valvontasuunnitelma, mutta kunnille se ei ollut pakollista. Riihimäellä ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman laadinta on kuitenkin koettu tärkeäksi työkaluksi ja valvontasuunnitelmia on laadittu omaehtoisesti vuodesta 2005 alkaen. Uusitun ympäristönsuojelulain mukaan nyt myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tuli lakisääteinen velvollisuus laatia alueelleen **valvontasuunnitelma**.

Valvontasuunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa on kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvontaviranomainen voi asettaa tehtävät tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämätöntä tehtävien hoitamiseksi asianmukaisesti. Valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti.

Valvontasuunnitelman lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava **valvontaohjelma** ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen säännöllisestä valvonnasta. Valvontaohjelmaan kootaan tiedot valvottavista kohteista ja määritellään ympäristöriskien arvioinnin perusteella laitospohjaiset määräaikaistarkastukset ja muut valvontatoimenpiteet.

Jätelain mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava jätteen ammattimaisen keräyksen valvontaa varten suunnitelma. Suunnitelman tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista. Suunnitelmissa on esitettävä tarkastusten tavoitteet ja painopisteet, suunnitelman kattama maantieteellinen alue, suunnitellut tarkastukset ja niiden tiheys, tarkastuksiin osallistuvat viranomaiset ja niiden yhteistyötä koskevat järjestelyt sekä muut tarkastusten asianmukaiseksi toteuttamiseksi tarpeelliset seikat. Suunnitelma on arvioitava uudelleen vähintään joka kolmas vuosi ja se on saatettava tarpeen mukaan ajan tasalle.

Tähän Riihimäen kaupungin ympäristönsuojelun valvontasuunnitelmaan on kirjattu ympäristöluvallisten laitosten ja rekisteröitävien toimintojen tarkastusten ja muiden säännöllisten valvontatoimenpiteiden, kuten jätelain mukaisen valvonnan perusteet. Suunnitelma kattaa myös muiden ympäristön pilaamisriskiä aiheuttavien toimintojen valvonnan ja valvontaan liittyvän toiminnan suunnittelun, joissa valvontaviranomainen on kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Valvontasuunnitelma on laadittu vuosille 2018-2020 ja se tarkistetaan vähintään kolmen vuoden välein.

2 RIIHIMÄEN YMPÄRISTÖOLOT JA MERKITTÄVIMMÄT PILAANTUMISEN VAARAA AIHEUTTAVAT TOIMINNOT

Vuoden 2016 lopussa Riihimäen kaupungin asukasmäärä oli noin 29 300. Elinkeinorakenne on Riihimäellä palvelupainotteinen. Riihimäellä on vähän suurteollisuutta. Riihimäen keskustaaajaman läpi kulkevat suuret tielinjat ja rautatie sekä pohjois–etelä- että itä–länsisuunnassa, ja niihin liittyvä liikenne ja vaarallisten aineiden kuljetukset mukaan lukien aiheuttavat mahdollisen pilaantumisriskin, johon ei voida valvontasuunnitelmassa esitetyin keinoin vaikuttaa.

Kaupungin pinta-ala on 126 km², josta vesipinta-alaa 5 km². Riihimäellä on 10 järveä ja lampea, jotka ovat säännöllisessä seurannassa ja lisäksi seurataan Vantaanjoen ja Herajoen vedenlaatua. Kuormitusta kaupunkiojiin ja edelleen Herajokeen ja Vantaanjokeen aiheuttavat heikkolaatuiset hulevedet. Myös haja-asutuksen ja jätevedenpuhdistamon jätevedet kuormittavat pintavesiä.

Riihimäen vedenhankinnalle tärkein pohjavesialue on Herajoen 1 luokan pohjavesialue, jolla Riihimäen kaupungin merkittävin vedenottamo sijaitsee. Kaupungin pohjoisosan juomavesi pumpataan Hausjärven puolelta Piirivuoren harjulta, jossa on kaupungin toinen vedenottamo. Juomaveden laatua valvoo terveydensuojeluviranomainen. Herajoen pohjavesialueen veden laatua tarkkaillaan vuosittain Riihimäen Veden toimesta useista pohjavesiputkista. Riihimäen pohjavesialueiden suojelusuunnitelma on päivitetty vuonna 2014. Pohjavesialueiden luokituksiin ja rajauksiin tehtiin muutoksia vuonna 2017. Riskejä pohjavesialueille aiheuttavat muun muassa teollisuus- ja yritystoiminta, tieliikenne, öljysäiliöt, jätevesiviemärit sekä pilaantunut maaperä ja pohjavesi.

Riihimäellä on yhteensä 60 ympäristöluvullista tai ympäristönsuojelun tietojärjestelmään rekisteröityä laitosta. Suurimmat pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot ovat Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valvomia suuria tai keskisuuria yrityksiä, merkittävimpana Fortum Oy:n jätteiden käsittely- ja polttolaitokset. Riihimäen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvia ympäristölupa- tai rekisteröintivelvollisia toimintoja on 39 kpl, jotka ovat suurimmaksi osaksi pieniä yrityksiä, kuten polttonesteiden jakeluasemia, lämpökeskuksia, haihtuvia orgaanisia yhdisteitä käyttäviä toimintoja sekä jätteen hyödyntäjiä tai käsittelijöitä. Muita suunnitelmallisesti valvottavia laitospaikoita Riihimäellä on joitakin kymmeniä. Voimassa olevia maa-aineslupia on yksi. Valvonta on suunnitelmallista myös muun muassa vaarallista jätettä tuottavien yritysten, haja-asutuksen jätevesien, erityisen häiritsevää melua aiheuttavien toimintojen sekä öljysäiliöiden osalta.

3 VALVONNAN JÄRJESTÄMINEN

3.1 Valvonnan tavoitteet ja sisältö

Tavoitteena on järjestää valvonta siten, että se on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Valvonnan tavoitteena on varmistaa lainsäädännön ja lupien noudattaminen ja sitä kautta ennalta ehkäistä ympäristöhaittoja. Säännöllinen valvonta myös lisää, ja toivottavasti parantaa, toiminnanharjoittajan ja viranomaisen välistä yhteistyötä. Valvontatehtävät järjestetään käytettävissä olevien voimavarojen mukaan niin, että valvonnan laatu ja tehokkuus ovat mahdollisimman hyvät. Valvontatoimenpiteet suoritetaan huolellisesti ja tasapuolisesti. Valvonnan toteuttavat asiantuntevat, toimialaan erikoistuneet viranhaltijat.

Valvonnan suunnitelmallisuudella pyritään valvonnan tehokkaaseen ja yhdenmukaiseen toteutukseen. Tarkastustoiminnan säännöllisyys perustuu valvontasuunnitelmaan ja –ohjelmaan. Suunnitelmallisen valvonnan kautta saavutetaan riittävä, ennalta määriteltä tarkastustiheys toiminnolle sekä varmistetaan toiminnanharjoittajien kesken tasaveroinen tarkastuskäytäntö. Laitoskohtainen määräaikaistarkastusten sekä muiden

valvontatoimenpiteiden tarpeellisuus ja aikataulu määritellään toiminnasta ympäristölle ja terveydelle aiheutuvan riskin perusteella.

Valvontasuunnitelman avulla pyritään tehostamaan ja ennakoimaan ympäristölupien ja muun kuin lupavelvollisen toiminnan valvontaa kohdistamalla valvonta riskien arvioinnin perusteella haitallisimpiin ja suurimman riskin kohteisiin. Tehokkuuteen pyritään myös priorisoimalla kohteita tarvittaessa sekä välttämällä eri viranomaisten kesken päällekkäistä valvontaa. Valvontasuunnitelman ja -ohjelman avulla voidaan arvioida valvontaan tarvittava vuotuinen työpanos, joka voidaan ottaa huomioon työsuunnitelmien laatimisessa ja näin varmistaa, että valvonnalle varataan riittävästi työaika.

Lakien ja määräysten noudattamista valvotaan suunnitelmallisesti määräaikaistarkastuksin ja tarkastamalla toiminnalta edellytetyt päästö- ym. raportit ja selvitykset. Valvontaan kuuluvat tarkastusten lisäksi myös lausunnot ja neuvottelut, joilla vaikutetaan ympäristölupamääräysten sisältöön ja joilla luodaan valvonnan edellytykset. Muita kuin luvallisia ja rekisteröitäviä toimintoja valvotaan myös projektiluonteisesti kyselyin ja tarkastuksin sekä tulleiden valitusten perusteella.

Luparikkomustilanteessa tai muissa laittomissa tilanteissa ryhdytään tarpeellisiin toimiin (neuvottelu, kehoitus, hallintopakko) ja varmistetaan, että toiminnanharjoittaja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, joilla laillinen tila palautetaan. Laittoman tilanteen korjaamiseksi joudutaan tarpeen vaatiessa käyttämään samanaikaisesti sekä hallinnollisia että rikosoikeudellisia keinoja.

Valvontaviranomainen voi myös keskeyttää toiminnan, jos ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavasta toiminnasta aiheutuu välitöntä terveyshaittaa tai merkittävää muuta välitöntä ympäristön pilaantumista, jollei haittaa voida muutoin poistaa tai riittävästi vähentää.

Suunnitelmallinen valvonta on ympäristölupa- ja rekisteröintivelvollisten toimintojen osalta maksullista. Valvontaohjelma laaditaan siten, että tarkastustoimenpiteet on määritelty johdonmukaisesti ja eri toimijoiden välillä tasapuolisesti toiminnasta aiheutuvien riskien perusteella ja turhaa päällekkäisyyttä välttäen.

3.2 Toimintojen riskinarviointi

Tarkastusaikataulua, tarkastustiheyttä ja voimavarojen tarvetta suunniteltaessa on otettu huomioon eri toimintojen aiheuttama ympäristön pilaantumisen riski.

Riskinarvioinnissa on huomioitu sekä toiminnasta että sijainnista aiheutuvat riskit, kuten pohjavesialue tai vesistön läheisyys. Toiminnan riskillä tarkoitetaan toiminnasta aiheutuvaa ympäristön pilaantumisen vaaraa sekä päästöistä aiheutuvaa ympäristö- ja terveyshaittaa. Riskin merkittävyys vaikuttaa sen toteutumisen todennäköisyyteen ja siitä aiheutuvan pilaantumisen merkittävyys.

Tunnistetut ja arvioinnissa käytetyt riskit ovat seuraavat: melu ja värinä, pöly, haju sekä päästö ilmaan, viemäriin, pintavesiin, pohjaveteen tai maaperään, roskaantuminen ja epäsiisteys sekä kohtuuton rasitus naapurille. Toimialakohtaisesti on arvioitu riskin olemassaolo ja arvioitu sen merkittävyys. Saadun arvioinnin pohjalta toimialat sijoittuvat valvontaluokkiin. Valvontaluokituksen mukainen tarkastustiheys on pääsääntöisesti 1-5 vuoden välein.

Toisessa vaiheessa on tunnistettu kunkin laitoksen yksilölliset riskit. Arvioinnissa on huomioitu laitoksen sijaintiriski (esim. vaikutukset pinta- ja pohjaveteen, häiriintyvät kohteet), toimintaan liittyvä riski (mm. toiminnan luonne ja laajuus, tilat ja laitteet, tuotantoon ja valmistukseen ja tuotteeseen liittyvät tekijät, kuljetukset ja varastointi) sekä valvontahistoria (tarkkailu, lupaehtojen noudattaminen, aiemmin havaitut puutteet). Lisäksi otetaan huomioon ympäristöasioiden hallintajärjestelmät sekä muiden viranomaisten suorittama valvonta.

Laitoskohtaisesti arvioidaan tunnistettujen riskien merkittävyys. Laitoskohtaisen arvioinnin perusteella muodostuu kunkin laitoksen lopullinen valvontaluokka, joka voi poiketa toimialakohtaisesta luokituksesta.

Jätteen ammattimaisen keräystoiminnan osalta riskinarvioinnissa painottuvat osin samat edellä mainitut kriteerit. Lisäksi valvonta- ja tarkastustoimia määriteltäessä kiinnitetään huomiota jätehuollon asianmukaisuuteen (jätteen siirrot, toimittaminen käsiteltäväksi, siisteys) sekä tietojen ajantasaisuuteen ja ohjeistuksen riittävyyteen. Tarkastustarpeeseen vaikuttaa olennaisesti toiminnan laajuus, kerättävät jätejakeet, toiminnasta aiheutuva pilaantumisen vaara. Kaikkien toimijoiden samassa keräyspisteessä olevat keräysastiat tarkastetaan samalla tarkastuksella.

Riskinarvioinnin perusteella määritellään laitoskohtainen tarkastustiheys ja muut valvontatoimet. Ympäristölle suuremman riskin aiheuttavaa toimintaa valvotaan tiheämmin. Ensimmäinen tarkastus tehdään toimialasta riippumatta vuoden sisällä luvan myöntämisestä, toiminnan rekisteröinnistä tai toiminnan aloittamisesta.

Valvontaohjelmassa on suunnitelmallisesti valvottavia kunnan valvontavastuulla olevia ympäristölupavelvollisia tai rekisteröityjä kohteita on 39 ja maa-aineslain mukaisia kohteita yksi sekä maastoliikennelain mukaisia kohteita kolme.

Taulukko 1. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontavastuulla olevat lupavelvolliset ja rekisteröitävät toiminnot toimialoittain.

Toiminta	Peruste + riski L = ympäristölupa R = rekisteröinti P = pohjavesialue M = muu riski	Tarkastusväli vuotta	Kohteita yhteensä
Metalliteollisuus	L, P	2	0
Energiantuotanto	L, P R	2 3	1 5
Kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely	L R	3 3	3 8
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	R	3	3
Kivenlouhinta ja murskaus	L	1	2
Mineraalituotteiden valmistus	L	3	1
Eläinsuojat	L, M	1-3	3
Asfalttiasema	R	3	1
Liikenne	L, P	2	1
Jätteiden ammattimainen tai laitosten keräys tai käsittely	L, M L R	2 3 5	2 3 5
Ulkona sijaitseva ampumarata	L	3	1
Maa-aineslain kohteet	L	1	1
Maastoliikennelain kohteet	L	5	3

3.3 Valvontaohjelman laatiminen

Valvontaohjelma muodostuu laitosluettelosta, joka sisältää laitospohjaisen, riskinarviointiin perustuvan suunnitelman kalenterivuoden aikana tehtävistä tarkastuksista ja mahdollisista muista suunnitelmallisista valvontatoimenpiteistä. Valvontaohjelma sisältää myös kuvauksen edellisen vuoden tavoitteiden toteutumisesta. Ohjelman mukainen valvonta on lupa- ja rekisteröintivelvollisten toimintojen osalta maksullista. Yksityiskohtaisen toimenpide- ja kohdeluettelon julkistaminen saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista, joten valvontaohjelmaa voidaan pitää ei-julkisena asiakirjana.

Valvontaohjelmaa laadittaessa ja valvontatoimenpiteitä aikataulutettaessa otetaan huomioon laitoksille aiemmin tehty valvonta. Valvontaohjelman vuosittaisia tarkastuksia määriteltäessä priorisoidaan laitokset, joiden viimeisimmästä tarkastuksesta on pisin aika tai joiden riskiluokitus sitä edellyttää. Ohjelman laatimisessa huomioidaan myös valvontatoimenpiteiden jakautuminen eri vuosille, jotta valvontaresurssit riittävät suunnitellun valvonnan toteuttamiseen.

Ohjelmassa esitetään seuraavat laitosta koskevat tiedot: toimiala, toiminnanharjoittajan nimi, osoite, tarkastustiheys, seuraava tarkastuskäynti, ympäristöluvan päätöspäivämäärä, lupamääräysten tarkistuspäivämäärä tai rekisteröintipäivämäärä, tarkastuskäyntipäivämäärä ja vuosiyhteenvetoon saapumispäivämäärä sekä vastuunvalvoja.

Ympäristöjohtaja hyväksyy vuosittain valvontaohjelman ja valvoo sen toteutumista. Valvontaohjelmasta ja edellisen vuoden toteutumisesta laaditaan vuosittain yhteenveto ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontajaostolle.

3.4 Otannan käyttäminen

Tarkastuskohteiden valinnassa ei käytetä otantamenettelyä. Valvontaohjelman mukaiset kohteet tarkastetaan järjestelmällisesti niille määritellyn tarkastustiheyden mukaan. Tarkastustiheyttä määriteltäessä on otettu huomioon laitospohjaisen riskinarvioinnin tulokset ja valvontaan käytettävissä olevat resurssit.

4 VALVONNAN RESURSSIT

4.1 Henkilöresurssit

Ympäristönsuojelun palvelualueen valvontatyöhön osallistuvien kolmen viranhaltijan työpanoksesta vain osa voidaan osoittaa suunnitelmalliseen valvontaan. Ympäristöjohtajan tehtävät painottuvat muihin kuin valvontatehtäviin. Ympäristönsuojelusuunnittelijan ja ympäristötarkastajan tehtävät painottuvat pääosin lupa- ja valvontatehtäviin. Valvontatehtäviin on käytettävissä vajaa kaksi henkilötyövuotta.

Tehokas valvontatoiminta edellyttää ympäristönsuojeluviranomaisen toimivallan osittaista delegointia viranhaltijoille. Lainsäädäntö sisältää säännöksiä tilanteisiin, joissa valvontaviranomaisen on ryhdyttävä välittömiin valvontatoimiin. Näissä tilanteissa viranhaltija, jolle toimivalta on delegoitu, voi antaa määräyksiä tai keskeyttää toiminnan välittömästi. Riihimäen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena toimiva ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontajaosto on päätöksellään 31.8.2017 § 11 siirtänyt toimivaltaansa ympäristöjohtajalle, ympäristönsuojelusuunnittelijalle ja ympäristötarkastajalle. Lisäksi ympäristöasiantuntijalle on annettu tiedonsaanti ja tarkastusoikeudet.

Ympäristölupavelvollisten laitosten tarkastaminen on viranomaistoimintaa, joka soveltuu vain viranhaltijoiden tehtäväksi. Suunnitelman toteuttamisesta laaditaan vuosittain valvontaohjelma, jossa on yksityiskohtaisemmat vastuunjakotaulukot sekä tiedot

valvottavista kohteista ja niihin kohdistuvista säännöllisistä valvontatoimista. Suunnitelmaan on otettu myös muita valvontakeinoja, kuten projektiluonteiset valvontakyselyt ja selvitykset.

Jatkuvat lainsäädännön muutokset asettavat haasteen valvonnan resurssien riittävyydelle. Valvonnan tulee olla entistä suunnitelmallisempaa ja riskinarvioinnin perusteella kohdennettua. Kohteet, joiden ei arvioida aiheuttavan välitöntä ympäristöriskiä, kuten roskaantuneet alueet, eivät ole etusijalla. Lisäksi pitää varautua yllätyksellisiin, poikkeuksellisiin tapahtumiin ja hallintopakkomenettelyihin, jotta asioiden käsittely voitaisiin toteuttaa joutuisasti ja laadukkaasti hyvän hallinnon edellyttämällä tavalla.

Valvontaresurssien suunnittelussa on otettava huomioon myös valvontaan osallistuvien henkilöiden vastuulla olevat muut tehtävät kuten ympäristövaikutuksiltaan laajojen ja monitahoisten ympäristö- ja maa-aineslupahakemusten päätösvalmistelu. Kattavat ja yksiselitteiset lupamääräykset helpottavat niin viranomaisten valvontatyötä kuin toiminnanharjoittajien toimenpiteitä.

4.2 Valvonnan maksullisuus

Ympäristönsuojelulain 205 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun ympäristönsuojelulain mukaisen luvan, ilmoituksen tai muun asian käsittelystä sekä valvontaohjelmassa esitetyistä säännöllisen valvonnan toimenpiteistä. Maksun suuruus ja sen perusteet määritetään kunnan hyväksymässä taksassa. Maksua voidaan periä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontavastuulle kuuluvien rekisteröitävien ja luvanvaraisten toimintojen valvonnasta, joka on esitetty valvontaohjelmassa. Maksullisia voivat olla valvontatarkastusten lisäksi mm. vuosiraportin ja tarkkailutulosten tarkistaminen. Lupahakemusten tai ilmoitusten käsittelyyn kuuluvista tarkastuksista peritään maksu osana luvan tai ilmoituksen kokonaismaksua.

Valvontamaksua voidaan periä myös onnettomuus-, haitta- ja rikkomuspohjaisesti. Maksullisia ovat tällöin tarkastukset, jotka johtavat kehotuksen antamiseen sekä kehotuksen (YSL 179 §), hallintopakkomääräyksen (YSL 175, 176 §) tai keskeytyksen (YSL 181 §) noudattamisen valvomiseksi tarpeellisista tarkastuksista tai muista toimenpiteistä. Tältä osin maksullisuus koskee kaikkea toimintaa.

Maa-ainestaksassa on olemassa erikseen lupataksa ja valvontataksa. Maa-aineslupien valvontataksa perustuu maa-ainesten ottamisalueen laajuuteen ja maa-ainesten vuosittaiseen keskimääräiseen maa-ainesten ottomäärään. Valvontamaksu peritään joka vuosi. Jos toiminnanharjoittaja on tammikuun 15. päivään mennessä ilmoittanut, ettei kyseisenä vuonna lupakohteessa ole tarkoitus ottaa maa-aineksia, peritään ainoastaan ottamisalueen pinta-alaan perustuva käsittelymaksu. Maksua peritään tämän lisäksi suunnitelmallisesta valvonnasta poikkeavista valvontatarpeista kuten vakuuksiin liittyvistä muutoksista sekä pakkokeinopäätöksistä. Maa-ainesten kotitarveoton valvonnasta ei peritä valvontamaksua.

Maa-aineslupa ja ympäristölupa päätös voidaan käsitellä samassa menettelyssä ja ratkaista yhdellä päätöksellä. Yhteisluvan valvonnasta perittävät maksut perustuvat maa-aineslain mukaisiin valvontamaksuihin.

Jätelain 144 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksuja valvontasuunnitelman mukaista rekisteröidyn jätteen keräyksen tai jätteiden kansainvälisten siirtojen valvomiseksi tehdyistä määräaikaistarkastuksista ja muista valvontatoimista. Valvontamaksua voidaan myös periä tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen roskaantuneen alueen siivoamista koskevan määräyksen (JL 75 §), yksittäisen määräyksen (125 §) tai rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemiseksi annettavan määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

4.3 Valvontayhteistyö muiden viranomaisten kanssa

Ympäristönsuojelulainsäädännön valvonnassa tehdään monien viranomaisten kanssa säännöllistä yhteistyötä;

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus)

Valvontayhteistyötä tehdään osallistumalla ELY-keskuksen valvomien laitosten tarkastuskäynneille. Ympäristönsuojeluyksikössä on nimetty yhteyshenkilö kullekin ELY:n valvomalle laitokselle. ELY:n valvontakohteista tulee vuosiraportit myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, yhteyshenkilö tarkastaa saapuvat raportit ja tallentaa raportin ja muut tiedot ympäristövalvontasovellukseen.

Valvontayhteistyötä tehdään myös esikerkiksi kemikaaleihin ja pilaantuneisiin maihin liittyvissä kohteissa sekä kohteissa, joissa jätteitä hyödynnetään maarakentamisessa, vesilain valvonnassa sekä onnettomuustilanteissa. Tarvittaessa ELY:lta pyydetään lausunto ympäristölupahakemuksista. Erityisosaamista vaativissa tapauksissa voidaan ELY:lta pyytää asiantuntija-apua.

Terveydensuojeluviranomainen

Ympäristöterveyshuollon kanssa tehdään yhteistarkastuksia kohteisiin, joista saattaa aiheutua myös terveyshaittaa. Tarkastukset liittyvät tavallisesti meluun, savuun tai haittaeläimiin. Melu- tai haittaeläinvalitusten osalta on sovittu tehtävänjaosta. Terveydensuojeluviranomaiselta pyydetään lakisääteiset lausunnot mm. ympäristölupiin ja vesihuoltolain vapautushakemuksiin.

Rakennusvalvontaviranomainen

Rakennuslupahakemuksiin annetaan pyydettäessä ympäristönsuojelun lausunto. Ympäristöjohtaja osallistuu rakennuslupia käsittelevän katselmustoimikunnan työskentelyyn yhdessä kaavoittajan, terveydensuojeluviranomaisen ja pelastuslaitoksen kanssa. Lupavaiheen yhteistyöllä voidaan varmistaa ympäristönsuojeluvaatimusten huomioiminen ja se, että tarvittavat ympäristönsuojelulain ja maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset luvat on haettu. Lisäksi yhteistyötä tehdään mm. jätevesijärjestelmien rakentamista, hulevesien hallintaa ja ylijäämämaiden hyödyntämistä koskien sekä liittyen roskaantumiseen/kaupunkikuvan siisteyteen sekä rakentamisesta ja purkamisesta aiheutuviin ympäristöhaittoihin ja jätehuoltoon.

Jätehuoltoviranomainen

Riihimäen kaupungissa jätehuoltoviranomaisena toimii jätelautakunta Kolmenkierto, joka toimii 12 kunnan yhteislautakuntana. Lautakunnan isäntäkuntana toimii Hämeenlinnan kaupunki. Jätehuollossa toimii yhteistyössä kaikkiaan kolme eri toimijaa, jotka ovat kuntien yhteinen jätelautakunta, kuntien omistama jäteyhtiö Kiertokapula Oy ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Jätelautakunnalle kuuluu jätehuollon viranomaistehtävät, Kiertokapula Oy:lle jätehuollon palvelutehtävät ja ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuollon valvonta.

Pelastuslaitos

Onnettomuuksissa, joista voi koitua ympäristön pilaantumisen vaara, pelastuslaitos ottaa yhteyttä ympäristönsuojelun palvelualueelle/ympäristöjohtajaan heti onnettomuuden alkuvaiheessa. Onnettomuustilanteissa harkitaan tapauskohtaisesti tarvittavat valvonta- ja jälkiseurantatoimenpiteet. Lisäksi yhteistyötä tehdään kemikaalien varastointiin ja erityisesti maanalaisten öljysäiliöiden tarkastusten valvontaan liittyen.

Poliisi

Mahdollisissa ympäristönsuojelulainsäädännön tai sen nojalla annettujen säännösten rikkomistapauksissa ympäristönsuojelu harkitsee ilmoituksen tekemistä poliisille. Esitutkintaprosessin aikana tehdään yhteistyötä poliisin kanssa.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)

Valvontayhteistyötä tehdään osallistumalla Tukesin valvomien laitosten tarkastuskäynneille. Havaituista puutteista ilmoitetaan puolin ja toisin toimivaltaiselle viranomaiselle.

4.4 Käytössä olevat tietojärjestelmät

Ympäristönsuojelun lupa- ja valvontatyökaluna käytetään Trimble Locus paikkatietojärjestelmän ympäristövalvontasovellusta. Sovellukseen tallennetaan valvottavien kohteiden perustiedot ja kirjataan kohteeseen liittyvät luvat ja päätökset sekä valvontatapahtumat, kuten tarkastukset, yleisöilmoitukset ja neuvottelut. Tarkastusmuistiot, vuosiraportit, tarkkailutiedot ja muu kohdetta koskeva materiaali viedään järjestelmään liitetiedostoina. Valvontatiedot pidetään ajan tasalla vastuuvälvojan toimesta. Valvontasovellukseen talletetaan suunnitelmallisesti valvottavien kohteiden lisäksi kaikki muutkin yksittäiset valvontatoimet ja ympäristöön liittyvät valitukset. Valvontakohderekisteri on tarkoitettu viranomaiskäyttöön, mutta tiedot ovat julkisia, ellei tietoa ole erikseen säädetty salassa pidettäväksi.

Ympäristönsuojelun tietojärjestelmään talletettavat tiedot, kuten lupapäätökset ja rekisteröintitiedot, merkitään valvontasovelluksen lisäksi valtakunnalliseen Kuntavahti -järjestelmään.

Saapuva ja lähtevä posti merkitään Tweb-asianhallintajärjestelmään. Ajantasaisesta järjestelmästä voidaan tulostaa asian kaikki käsittelyvaiheet.

Ympäristönsuojelun valvonnassa hyödynnetään myös valtion ympäristöhallinnon erilaisia tietojärjestelmiä, kuten ympäristö- ja paikkatietopalvelu OIVA:aa (sis. Hertta – ympäristötiedon hallintajärjestelmän sekä VAHTI – valvonta- ja kuormitustietojärjestelmän ja MATTI -maaperän tilan tietojärjestelmän). Maa-ainesten ottamisen ja vaikutusten seuraamiseksi on perustettu valtakunnallinen NOTTO -tietojärjestelmä, johon toiminnanharjoittajat lähettävät vuosittain tiedot mm. ottomääristä ja pohjavesitarkkailusta.

Valvonnan tueksi luodaan prosessikuvauksia, toimialakohtaisia valvonta- ja menettelytapaohjeita sekä tarkastuslistoja, jotka tehostavat ja yhdenmukaistavat valvontatyötä. Prosessikuvaukset, valvonta- ja menettelyohjeet sekä tarkastuslistat taltioidaan yhteisesti käytössä olevaan IMS-järjestelmään.

4.5 Henkilöstön koulutus

Henkilöstön jatkuvalla ja monipuolisella kouluttautumisella on tärkeä merkitys tehokkaan valvonnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja kehittämisessä. Tavoitteena on tuntea ja osata soveltaa keskeistä lainsäädäntöä valvonnan eri osa-alueilla ja hallintoprosesseissa.

Henkilöstölle tehdään vuosittain koulutussuunnitelma ja vuosittaisissa kehityskeskusteluissa ympäristöjohtaja arvioi jokaisen työntekijän kanssa koulutustarpeen ja toteutuneen koulutuksen. Koulutus on pääasiassa ulkopuolisten tahojen järjestämään koulutusta. Koulutuksista tehdään koulutushakemus, josta tehty päätös kirjataan henkilöstöhallinnon Populus-ohjelmaan.

5 VALVONNAN TOTEUTTAMINEN

Ympäristönsuojelulaissa tarkoitettulla viranomaisella tai sen määräämällä viranhaltijalla on oikeus valvontaa varten mm. saada tarpeellisia tietoja toiminnanharjoittajalta, tehdä tarkastuksia ja tutkimuksia, suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä, päästä paikkaan, jossa toimintaa harjoitetaan sekä tarkkailla toiminnan ympäristövaikutuksia. Valvontaviranomaisen oikeudesta ja velvollisuudesta tehdä tarkastuksia ja saada valvontaa varten tarpeellisia tietoja on säädetty myös vesilaissa sekä jätelaissa ja maa-ainelaisissa. Maa-ainesten ottamistoiminta edellyttää myös aloituskokouksen järjestämistä ja lopputarkastusta. Toimivalta

tarkastusoikeudesta on Riihimäellä siirretty ympäristönsuojelun palvelualueen valvontaa tekeville viranhaltijoille.

Valvontatoimenpiteitä ovat mm. toiminnan aloitus- ja lopetuskokoukset, tarkastuskäynnit, luvassa määrättyjen vuosiraporttien tarkistaminen, selvitysten, suunnitelmien ja tarkkailuohjelmien hyväksyminen, projektiluonteiset selvitykset ja tarkastukset sekä valituksiin ja akuutteihin tilanteisiin reagoiminen. Tarvittaessa lupamääräysten rikkomukseen tai muuhun havaittuun laittomaan tilanteeseen reagoidaan ja annetaan asian oikaisemiseksi tarvittavat määräykset ja otetaan pakkokeinot käyttöön. Tilanteen niin vaatiessa tehdään asiasta ilmoitus poliisille esitutkintaa varten.

5.1 Valvontatarkastukset

Toiminnan lainmukaisuuden valvomiseksi valvontaviranomaisen on tehtävä luvan saaneen toiminnan tarkastus riittävän usein. Tarkastuksia suorittavat ensisijaisesti kunnan ympäristöviranhaltijat. Jos luvan on myöntänyt aluehallintovirasto, tarkastuksen suorittaa kuitenkin ensisijaisesti ELY -keskuksen tarkastajat. Ympäristönsuojelun palvelualueen viranhaltijat osallistuvat aktiivisesti myös näihin tarkastuksiin. Ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontajaostolla on ELY -keskukseen nähden rinnakkainen ja itsenäinen paikallisen ympäristönsuojelun valvontaviranomaisen asema näihin laitoksiin nähden, vaikka esimerkiksi toimintaa koskevat määräykset antaa aina ELY-keskus.

Jos onnettomuuden, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on aihetta olettaa, että toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa tai merkittävää muuta ympäristönsuojelulaissa tarkoitettua kiellettyä seurausta tai sen vaaraa, valvontaviranomaisen on tarkastettava toiminta tai selvitettävä asia muulla asianmukaisella tavalla. Myös, jos maahan tai pohjaveteen on päässyt ainetta, joka saattaa aiheuttaa pilaantumista, on tarkastus tehtävä. Tarkastus on lisäksi suoritettava toiminnanharjoittajan, asianosaisten ja muiden vaatimusten vuoksi, jollei tarkastusta ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana.

Tässä valvontasuunnitelmassa on keskitytty tarkastusten suunnitelmalliseen järjestämiseen. Se on osa onnistunutta jälkivalvontaa, joka puolestaan on ennakkovalvonnan ohella oleellinen osa valvonnan kokonaisuutta. Suunnitelmallisen jälkivalvonnan ohella ympäristönsuojeluviranomaisen on huolehdittava myös monista muista valvontatehtävistä, kuten lupien ja ilmoitusten sekä toimenpidepyyntöjen käsittelystä. Nämä joudutaan priorisoimaan usein jälkivalvonnan edelle. Näiden tehtävien määrä vaihtelee vuosittain eikä niiden tarkka ennakointi ole mahdollista.

Ympäristönsuojelulain 174 §:n mukaan määräaikaistarkastuksessa ja muussa valvonnallisessa tarkastuksessa noudatetaan, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään. Tarkastuksessa asianosaisena, jota asia välittömästi koskee, pidetään tarkastuksen kohteena olevan toiminnan harjoittajaa tai muuta tarkastettavan kohteen, tuotteen, tilan tai alueen haltijaa. Hallintolain mukaan viranomaisen on ilmoitettava tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, jollei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. Asianosaisella on oikeus olla läsnä tarkastuksessa sekä esittää mielipiteensä ja kysymyksiä tarkastukseen liittyen. Tarkastuksella asianosaiselle on, kerrottava tarkastuksen tavoitteista, sen suorittamisesta ja jatkotoimenpiteistä. Tarkastus on suoritettava aiheuttamatta tarkastuksen kohteelle tai sen haltijalle kohtuutonta haittaa.

Määräaikaistarkastuksella tarkoitetaan suunnitelmallisesti, määrätyn väliajoin toistuvaa luvallisen tai rekisteröidyn toiminnan valvontatarkastusta. Kaikki käynnit laitoksissa, kuten tutustumiskäynnit tai neuvottelut yrityksen tiloissa, eivät ole valvontatarkastuksia. Usein myös lausunnon antaminen muille viranomaisille edellyttää paikalla käyntiä, mutta näissäkään tapauksissa ei ole kyse valvontatarkastuksesta. Sen sijaan lupamääräysten muutoshakemukset, luvan rauettaminen ja luvan peruuttaminen ovat asioita, joiden päätösvalmistelun yhteydessä tehdään valvontatarkastus.

Määräaikaistarkastuksen sisältö

Luvan saaneen toiminnan määräaikaistarkastuksessa varmistetaan, että toiminta on sellaista kuin hakemuksessa ja luvan kertoelmaosassa on kuvattu, että lupamääräyksiä ja säädöksiä noudatetaan, ettei toiminnasta aiheudu haitallisia ympäristövaikutuksia ja että luvan myöntämisen edellytykset edelleen täyttyvät.

Määräaikaistarkastuksessa käydään läpi ainakin seuraavat asiat:

- Tarkastuksen tavoite, peruste ja maksullisuus
- Toiminnan luvanmukaisuus (tuotantomäärät ja -lajit, ottamistoiminnan laajuus, toiminta- ja käyntiajat, raaka- ja polttoaineet, tekniset rakenteet ja teknologinen toteutus, suojarakenteet, määrätyt selvitykset, vastuuhenkilöt)
- Päästöt ja jätteet (luvanmukaisuus, muutokset ympäristövaikutuksissa, vertailu parhaaseen saatavilla olevaan tekniikkaan, poikkeukselliset tilanteet ja varautuminen niihin, jätteiden toimituspaikat)
- Päästöjen seurantajärjestelmien toimivuus (esim. öljynerotuskaivojen hälytysjärjestelmä toimivuus)
- Tarkkailut, kirjanpito ja raportointi (käyttö- ja päästötarkkailu, laitteiden toimivuuden ja niiden kunnossapitojärjestelmien toimivuuden tarkastaminen, ympäristövaikutukset ja niiden tarkkailun asianmukaisuus)
- Toiminnan tulevan kehityksen arviointi (toiminnanharjoittajan suunnitelmat, lainsäädännön muutokset)
- Luvan tarkistamistarve (edellyttävätkö mahdolliset muutokset toiminnassa tarkistamista)
- Mahdolliset toimintaa koskevat valitukset
- Tarvittavista jatkotoimista sopiminen (määräajan antaminen ja toiminnanharjoittaja ilmoittaa toteuttamisesta valvojalle)

Tarkastuskäynneistä laaditaan tarkastusmuistio, joka arkistoidaan lupa- ja rekisteröinti-asiakirjojen yhteyteen ja tallennetaan ympäristönsuojelun valvontasovellukseen. Lupa- ja valvonta-asiakirjat ovat pääsääntöisesti pysyvästi arkistoitavia. Tarkastusmuistiossa kuvataan mm. tarkastuksen kulku, toiminnan nykytilanne, toiminnanharjoittajan esittämät suunnitelmat, havaitut puutteet ja sovitut toimenpiteet. Vastuuvalvoja seuraa annettujen kehotusten toteuttamista.

Valvontasovellukseen talletetaan tarkastusmuistio ja lisäksi erikseen kirjataan jokaisesta valvontatoimenpiteestä vähintään seuraavat tiedot:

- päivämäärä
- läsnäolijat
- valvontatoimenpiteen peruste (esim. määräaikaistarkastus, valitus jne)
- havaitut epäkohdat
- vaaditut toimenpiteet ja niiden määräajat
- toimenpiteiden toteutumisen seuranta

5.2 Vuosiraportointi

Ympäristölupapäätöksissä on toiminnanharjoittajaa määrätty tekemään edellisen vuoden toimintaa koskeva raportti valvontaviranomaiselle. Vuosiraportissa esitetään toiminnan laadusta riippuen muun muassa toiminnan vuosittaiset tuotantomäärät ja päästö- ja tarkkailutiedot. Vuosiraportissa esitettävät seikat on yksilöity ympäristölupapäätöksissä. Vuosiraportti on yleensä edellytetty toimittamaan seuraavan vuoden helmi/maaliskuun loppuun mennessä.

Laitoksen valvonnasta vastaava viranhaltija tarkistaa, että kaikki vuosiraportit ovat tulleet, ja pyytää puuttuvat raportit luvanhaltijoilta. Vuosiraportti tarkistetaan vertaamalla siinä olevia tietoja ympäristölupapäätöksen tietoihin ja raportoinnista annettuihin määräyksiin.

Tarvittaessa pyydetään toiminnanharjoittajalta lisätietoa raportissa esitetyistä asioista. Jos toiminta on olennaisesti laajentunut tai muuttunut, on aloitettava neuvottelut uuden luvan tarpeesta. Myös rekisteröitävien toimintojen osalta vuosiraportointi edellytetään toimitettavaksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle toimialakohtaisten asetusten mukaisesti.

Vuosiraportti on hyvä perusvalvonnan keino, jota käyttämällä luvanhaltijan ja viranomaisen välillä on vuosittaista yhteydenpitoa. Vuosiraportit saatetaan tarvittaessa tiedoksi ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvonta jaostolle.

5.3 Toiminnan vaikutusten tarkkailu

Ympäristölupapäätöksiin sekä toimialakohtaisiin asetuksiin ympäristönsuojeluvaatimuksista on kirjattu tarkkailumääräyksiä. Tarkkailumääräykset koskevat esimerkiksi käyttötarkkailua (kuten tuotanto- ja kulutusmääriä, käyntiaikoja tai huoltotoimenpiteitä) ja päästö- tai vaikutustarkkailua (kuten pohjavesiseurantaa tai melumittauksia). Tarkkailun toteuttamisen, tietojen toimittamisen ja tulosten valvonta on tärkeä osa valvontatyötä.

Laitoksen vastuuvälvojan tulee varmistaa, että vaaditut tarkkailutulokset ovat tulleet ja tarvittaessa pyytää puuttuvat tulokset toiminnanharjoittajilta. Tarkkailutuloksia verrataan luvassa asetettuihin raja-arvoihin tai aiempiin tarkkailutuloksiin. Jos raja-arvot ylittyvät tai tarkkailutuloksissa havaitaan olennaisia muutoksia huonompaan, tulee toiminnanharjoittajalta pyytää selvitys siitä, mistä poikkeamat johtuvat ja kehottaa korjaamaan mahdolliset puutteet toiminnassa.

Valvontaviranomainen voi tarkkailuraportteihin perustuen päättää ympäristöluvan tarkkailumääräysten muuttamisesta. Riihimäellä päättäminen ympäristöluvassa edellytetyn tarkkailusuunnitelman hyväksymisestä sekä tarkkailumääräysten muuttamisesta on delegoitu ympäristöjohtajalle.

Jos ympäristölupa ei sisällä riittäviä määräyksiä toiminnan lopettamiseksi tarvittavista toimituksista, lupaviranomaisen on annettava tätä tarkoittavat määräykset (YSL 94 §). Tarvittaessa toiminnanharjoittaja veloitetaan esittämään lopettamissuunnitelma lupaviranomaisen hyväksyttäväksi.

5.4 Haitan kärsijän tai toiminnanharjoittajan ilmoituksesta vireille tulleet valvonta-asiat

Jos onnettomuuden, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on aiheutta olettaa, että toiminnasta aiheutuu merkittävää terveyshaittaa tai muuta merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa, on valvontaviranomaisen tarkastettava toiminta tai selvítettävä asia muulla asianmukaisella tavalla (YSL 169 §).

Asianosaisilla, yhdistyksillä, kunnalla sekä viranomaisilla on oikeus kirjallisesti panna jokin ympäristön pilaantumista koskeva asia vireille ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontajaostossa (YSL 186 §). Kirjallisesti vireille tulleessa asiassa tehdään aina valituskelpoinen päätös. Kirjallinen vireillepano käynnistää siten aina viranomaisen valvontamenettelyn. Asiaa selvitetään tarkastuksin, selvityspyynnöin ja tarvittaessa esim. mittauksin. Asianosaisia kuullaan ennen päätöksentekoa. Havaitun epäkohdan korjaamiseksi voidaan antaa kehoitus. Ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontajaosto voi asiaa selvítettyään antaa määräyksen, jos asiaa ei kehoittamalla saada korjaantumaan. Kiireellisissä tapauksissa määräyksen voi antaa viranhaltija, jolle ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontajaosto on tehtävän delegoinut. Silloinkin asia on tuotava viivytyksettä ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontajaoston päätettäväksi. Valvontaviranomainen voi myös keskeyttää toiminnan, jos ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavasta toiminnasta aiheutuu välitöntä vaaraa ihmisten terveydelle tai siitä uhkaa aiheutua välittömiä ja huomattavia haittavaikutuksia ympäristölle.

Suurin osa haittailmoituksista tehdään puhelimitse tai sähköpostitse. Nämä toimenpidepyynnöt kirjataan. Suullinen ilmoitus ei kuitenkaan velvoita viranomaista ryhtymään toimenpiteisiin. Etenkin nimettömiin ilmoituksiin reagoiminen on viranomaisen omassa harkinnassa. Aiheettomilta tuntuvat nimettömät ilmoitukset voidaan jättää huomiotta. Ilmoituksen perusteella viranhaltija tekee arvion asian kiireellisyydestä ja toimenpiteiden tarpeellisuudesta. Pääsääntöisesti asianosaisten ilmoitus haitasta käydään tarkastamassa toimenpidepyynnön perusteella ja tarvittaessa asia laitetaan vireille viranomaisen omasta aloitteesta.

Tilanteissa, jossa on selvästi kyse esimerkiksi naapuruussuhdelain mukaisesta kohtuuttomasta rasituksesta tai viihtyisyshaitasta, jolloin naapurin toiminta aiheuttaa yleisen ympäristöedun vastaisia seurauksia tai ympäristön pilaantumista, asianosaista ohjeistaan kirjallisen vireillepanon tekemiseen. Näihin, osin subjektiivisiin haittoihin, ei viranomainen yleensä voi oma-aloitteisesti valvontamenettelyin puuttua. Naapurien väliset yksityisoikeudelliset riita-asiat ratkaistaan kärjäoikeudessa.

Ilmoituksen johdosta tehtävällä tarkastuksella arvioidaan toiminnasta aiheutuva haitta ja tarvittavat toimenpiteet. Haitan poistamiseksi tehtävät toimenpiteet ja niiden aikataulu voidaan sopia tarkastuksella ja kirjata muistioon tai tarvittaessa toiminnanharjoittajalle annetaan kehoitus ryhtyä toimenpiteisiin. Tarvittaessa voidaan tehdä yhteistarkastus jonkun muun viranomaisen kanssa, jos ilmoitus koskee sellaista asiaa, jossa toimivalta on rinnakkaista tai päällekkäistä tai tarvitaan toisen viranomaisen asiantuntemusta. Tällaisia tarkastuksia voi tulla esim. terveyshaittaa koskevissa asioissa. Annettujen ohjeiden ja määräysten toteutuminen varmistetaan seurantatarkastuksilla.

Muuta kuin luvanvaraista tai rekisteröitävää toimintaa koskien viranhaltija voi asiaa selvitettyään antaa määräyksen pilaantumisen ehkäisemiseksi tai roskaantumisen ehkäisemiseksi tai jätehuollon asianmukaiseksi järjestämiseksi.

5.5 Hallintopakkeinos ja tutkintapyyntö

Luparikkomuksissa tai muissa havaituissa laittomissa tilanteissa ryhdytään tarpeellisiin toimiin laillisen tilanteen palauttamiseksi (neuvottelu, kehoitus, määräys, hallintopakko). Laittoman tilanteen korjaamiseksi joudutaan tarpeen vaatiessa käyttämään samanaikaisesti sekä hallinnollisia että rikosoikeudellisia keinoja (ilmoitus poliisille esitutkintaa varten).

Ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontajaosto voi tehostaa antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai toiminta keskeytetään. Ennen hallintopakkoapäätöstä on asianosaista kuultava.

Valvontaviranomaisen on tehtävä ympäristön turmelemisesta tai ympäristönsuojelulain rikkomisesta ilmoitus poliisille esitutkintaa varten. Ilmoitus saadaan jättää tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan syytteen nostamista.

Jätelain laiminlyöntimaksu on hallinnollisessa menettelyssä määrättävä seuraamusluonteinen maksu. Jätelaisissa on luettelo tilanteista, joissa laiminlyöntimaksua voidaan soveltaa. Lähtökohtaisesti kyse on helposti todennettavista laiminlyönneistä, joiden toteennäyttäminen ei edellytä rikosoikeudellista tutkintaa.

5.6 Valvontaprojektit

Ympäristöluvallisten laitosten lisäksi kaupungin alueella on runsaasti laitoksia ja yrityksiä, joiden toiminta ei edellytä ympäristölupaa, mutta joiden toiminnasta saattaa aiheutua riskejä ympäristölle. Tällaisia voivat olla muun muassa pienet eläintilat, teollisuuslaitokset tai autokorjaamot.

Näiden yritysten valvonta voidaan toteuttaa projektiluontoisesti valitsemalla esimerkiksi tietty toimiala tai kohdealue (pohjavesialue, ranta-alue, teollisuusalue), jolle valvonta kohdistetaan toiminnan riskien tai muuttuvan lainsäädännön takia.

Projektiluonteista valvontaa (valvontakyselyt, selvitykset ja tarkastukset) tehdään käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Viranhaltijoiden vuosittain laadittavissa työohjelmissa ja valvontaohjelmassa esitetään tarkemmin, mihin toimintoihin minäkin vuonna keskitytään.

6 VALVONTAKOhteet

Ympäristönsuojelun valvonta suunnataan ensisijaisesti kohteisiin, joissa ympäristön pilaantumisen vaaran arvioidaan olevan suurin. Huomioon otetaan toiminnan mahdollinen poikkeaminen säädösten ja päätösten vaatimuksista. Myös asukkaiden yhteydenotot, aiemmat viranomaisuomautukset tai ympäristövahingot vaikuttavat valvonnan suuntaamiseen.

6.1 Ympäristönsuojelulain valvonta

6.1.1 Ympäristölupavallisten tai rekisteröitävien toimintojen valvonta

Riihimäellä on yhteensä 60 ympäristölupavallista tai ympäristönsuojelun tietojärjestelmään rekisteröityä laitosta. Ympäristölupaviranomaisina toimivat Etelä-Suomen aluehallintovirasto ja Riihimäen kaupungin ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontajaosto. Toimintojen pääasiallinen valvontavastuu jakautuu ympäristönsuojelulain ja -asetuksen toimivaltajaon perusteella. Suurimmat pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot ovat Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päävalvontavastuulla olevia suuria tai keskisuuria yrityksiä (21 kpl). Riihimäen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvia ympäristölupavollisia toimintoja on 17 kpl, jotka ovat suurimmaksi osaksi pieniä yrityksiä, kuten eläintiloja, polttonesteiden jakeluasemia, lämpökeskuksia sekä jätteen hyödyntäjiä tai käsittelijöitä. Näiden laitosten jakautuminen toimialoittain on esitetty taulukossa 1.

Vuonna 2010 voimaan tulleen ympäristönsuojelulain muutoksen seurauksena suurin osa lupavollisista jakelu- ja asfalttiasemista sekä energialaitoksista siirtyi rekisteröintimenettelyyn. Kaikkien edellytykset täyttävien asfalttiasemien ja pienten polttolaitosten tulee rekisteröityä viimeistään vuoteen 2018 mennessä ja jakeluasemien vuoteen 2020 mennessä. Myös eräiden orgaanisia liuottimia käyttävien toimintojen on tehtävä rekisteröinti-ilmoitus. Rekisteröinnissä siirrytään ennakkovalvonnasta jälkivalvontaan. Rekisteröinnissä ei ilmoituksen johdosta tehdä hallinnollista päätöstä eikä käsittelyssä anneta määräyksiä. Toiminnan minimivaatimukset on annettu toimialakohtaisilla asetuksilla, joiden noudattamista valvotaan muun muassa määräaikaistarkastuksilla. Rekisteröitäviä laitoksia Riihimäellä on 22, joista 8 jakeluasemia, yksi asfalttiasema, viisi polttolaitosta ja kolme VOC-laitosta sekä viisi jätteen ammattimaista kerääjää.

6.1.2 Muiden kuin ympäristölupavollisten tai rekisteröityjen laitosten valvonta

Muita kuin ympäristölupavollisia tai rekisteröintimenettelyn piiriin kuuluvia laitosvalvontakohteita on Riihimäellä joitakin kymmeniä. Kohteet edustavat toimialoiltaan muun muassa metalliteollisuutta, kemianteollisuutta sekä auto- ja kuljetusalaa. Laitokset on lisätty valvontaohjelmaan niille tehdyn riskinarvioinnin perusteella. Laitosvalvontakohteiden tarkastustiheys vaihtelee toimialan mukaan kolmesta viiteen kymmeneen vuotta.

Pohjavesialueille sijoittuvien riskitoimintojen valvonta

Riihimäen pohjavesialueiden suojelusuunnitelma on päivitetty vuonna 2014. Suojelusuunnitelma kattaa Herajoen, Arolammin ja Riihiviidankallion pohjavesialueet. Pohjavesialueiden luokituksiin ja rajauksiin tehtiin muutoksia vuonna 2017, jolloin Arolammin alue poistettiin luokituksista ja Riihiviidankallion alue yhdistettiin Hausjärven puolella jatkuvaan Hirvenojan pohjavesialueeseen. Riskejä pohjavesialueille aiheuttavat muun muassa teollisuus- ja yritystoiminta, tieliikenne, öljysäiliöt, jätevesiviemärit sekä pilaantunut maaperä ja pohjavesi. Suojelusuunnitelman päivitystyön yhteydessä suoritettiin laitostarkastuksia. Riskikohteiden priorisoimiseksi ja suojelutoimenpiteiden kiireellisyys- ja tärkeysjärjestyksen määrittelemiseksi riskikohteet pisteytettiin. Osa laitoksista lisättiin valvontaohjelmaan tämän riskinarvioinnin perusteella.

Vaarallisia jätteitä tuottavien yritysten, jätteen kansainvälisiä siirtoja toteuttavien ja kemikaaleja käyttävien laitosten valvonta

Jätelaki velvoittaa valvontaviranomaisia tarkastamaan määräajoin laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä sekä toiminnot, joissa toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja. Valvonnan vaikuttavuuden kannalta on olennaista, että tarkastukset keskitetään toimintoihin, joissa muodostuu suuria määriä vaarallisia jätteitä tai joissa muodostuvat vaaralliset jätteet ovat ympäristön kannalta erityisen haitallisia. Myös sijaintiriski on syytä ottaa huomioon valvonnan tarvetta arvioitaessa. Teollisuusyritysten kartoitusta ja riskiarviointia tehdään alueittain. Mattilan teollisuusalue kartoitettiin ja tarkastettiin vuosina 2013-2014. Myös Juppalan, Kaunolan ja Herajoen teollisuusalueilla sijaitsevat riskiyritykset on pääosin kartoitettu ja tarkastettu. Tavoitteena on jatkaa yrityskartoituksia mm. Hirsimäen ja Parooninmäen teollisuusalueilla.

Suomen ympäristökeskus SYKE valvoo muiden viranomaisten kanssa yhteistyössä jätteiden kansainvälisiä siirtoja. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen osalta valvonta toteutetaan pääsääntöisesti muun ympäristönsuojelulain mukaisen valvonnan yhteydessä sekä erilaisin valvontaprojektein. Valvonnassa keskitytään painopistejätelajeihin SYKEN 29.12.2016 antaman ohjeistuksen mukaisesti.

ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvovat kemikaalien käyttöolosuhteita kemikaaleja käsittelevissä laitoksissa muun muassa kemikaalilain ja tuote-VOC-asetuksen nojalla. Valvonta toteutetaan pääsääntöisesti muun ympäristönsuojelulain mukaisen valvonnan yhteydessä. Vuonna 2015 osallistuttiin Hämeen ELY-keskuksen koordinoimaan kemikaalivalvontaprojektiin, jossa suoritettiin myös laitostarkastuksia.

Kemikaalien varastointia ja käsittelyä valvotaan myös yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa muun muassa öljysäiliöiden tarkastuksia ja käytöstä poistamista koskien. Riihimäellä on yhteensä noin 1400 lämmitysöljysäiliötä. TANKKI-hankkeessa vuosina 2013-2015 päivitettiin öljysäiliörekisteri ja tiedotettiin kiinteistöjä öljysäiliöiden riskeistä ja tarkastuksista.

6.1.3 Ilmoitusvelvolliset toiminnot

Ympäristönsuojelulain mukaan tietyistä ympäristöhaittaa aiheuttavista toiminnoista on tehtävä ilmoitus ympäristölupaviranomaiselle tai valvontaviranomaiselle. Näitä toimintoja ovat:

- tilapäinen melu ja värinä
- koeluonteinen toiminta
- poikkeukselliset tilanteet (esim. onnettomuus, tuotantohäiriö tai laitteiston tai rakennelman purkaminen)
- jätteiden hyödyntäminen maarakentamisessa
- pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistaminen.

Melua ja tärinää aiheuttava tilapäinen toiminta

Erityisen häiritsevää melua aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Kaikista melua aiheuttavista toiminnoista ei ilmoitusta tarvitse tehdä, jos noudatetaan Riihimäen kaupungin ympäristönsuojelumääräyksiä. Näistä ilmoituksista tehdään Riihimäellä vuosittain alle 10 päätöstä. Osa ilmoituksista koskee ulkoilmatapahtumia tai rakentamista/murskausta. Ilmoitusten johdosta tehdään tarvittaessa tarkastus ja ulkomelutasoja valvotaan tarvittaessa mittauksin.

Koeluonteinen toiminta

Uuden tekniikan, raaka- tai polttoaineen, valmistus- tai polttomenetelmän, puhdistuslaitteen, jätteen hyödyntämisen- tai käsittelymenetelmän vaikutusten tai käyttökelpoisuuden selvittämiseksi voidaan toiminta aloittaa ilman ympäristölupaa. Tällöin toiminnasta on tehtävä ilmoitus toimivaltaiselle ympäristölupaviranomaiselle. Koeluonteisen toiminnan paikka, tilat ja tekniikka tarkastetaan aina ilmoitusta käsiteltäessä ja asiasta tehdään päätös.

Poikkeukselliset tilanteet

Ympäristönsuojelulain mukaan poikkeuksellisesta tilanteesta (onnettomuus, tuotantohäiriö, rakennelman tai laitteen purkaminen tai muu vastaava), josta aiheutuu päästöjä tai syntyy jätettä siten, että siitä voi aiheutua välitöntä ja ilmeistä pilaantumisen vaaraa tai aiheutuu erityisiä toimia jätehuollossa, on toiminnasta vastaavan ilmoitettava valvontaviranomaiselle. Tällaisessa tapauksessa paikalla on aina tehtävä tarkastus ja asiasta tehdään päätös.

Jätteiden ja maa-ainesten hyödyntämisen valvonta maanrakentamisessa

Eräitä jätteitä, kuten betonimursketta, tuhkaa, leijupetihiekkaa, tiili- ja asfalttimursketta, kuonaa, renkaita ja rengasrouhetta sekä rakenteesta poistettua jätettä voidaan tietyin edellytyksin käyttää maanrakentamisessa (ns. MARA-asetus). Käytöstä on ilmoitettava alueelliselle ELY-keskukselle. Valvonta on jaettu ELY-keskukselle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Riihimäen jätehuoltomääräysten mukaan omassa asumisessa syntyvän puhtaan tiili- ja betonimurskeen pienimuotoinen ja kertaluontoiseksi luokiteltava käyttö omassa maanrakentamisessa on sallittu. Edellytyksenä on, että tiili- ja betoni-murskeen käyttö korvaa vastaavaan tarkoitukseen sopivien maa-ainesten käyttöä. Hyödyntämisestä on ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Myös muusta mineraaliperäisten jätteiden (tiili ja betoni) käytöstä maanrakentamisessa tulee ilmoittaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ympäristöluvan tarpeen selvittämiseksi hyvissä ajoin ennen suunniteltua toimenpidettä. Valvontailmoituksessa tulee esittää käytettävän jätteen määrä, sen sijoituspaikka ja jätteen alkuperä. Epäpuhtaiden betonien ja tiilien käyttö maanrakentamisessa on kielletty.

Riihimäen kaupungin ympäristönsuojelumääräyksiä ollaan parhaillaan uusimassa mm. ja määräyksiin tultaneen lisäämään ilmoitusvelvollisuus eräiden jätteiden hyödyntämisestä maanrakentamisessa.

Pilaantuneet maa-alueet

Maaperän pilaantumiseen liittyvissä asioissa toimivaltainen valvontaviranomainen on alueellinen ELY-keskus ja ympäristölupien osalta aluehallintovirastot.

Mahdollisia pilaantuneita maa-alueita on Riihimäellä kartoitettu useaan otteeseen. Hämeen ELY -keskus pitää kohteista rekisteriä, jonne ilmoitetaan myös mahdolliset uudet esille tulevat kohteet. Aluehallinnon sähköinen pilaantuneiden kohteiden MATTI-rekisteri

on myös kuntien käytössä. Rekisteriä voidaan hyödyntää valvonnan lisäksi myös kaavoituksessa ja lupamenettelyissä. Tiedot pilaantuneista kohteista on tallennettu myös kaupungin ympäristövalvontasovellukseen. Pilaantuneisiin alueisiin kiinnitetään huomiota myös rakennuslupien käsittelyssä sekä kaavojen laadinnan yhteydessä. Vireillä olevia tai tarkkailtavia pilaantuneen maaperän kunnostuskohteita on Riihimäellä kymmenisen kappaletta.

6.1.4 Talousjätevesiasetuksen valvonta

Ympäristönsuojelulain haja-asutusalueen jätevesienkäsittelyä koskeva muutos ja uusittu asetus talousjätevesien käsittelystä edellyttävät, että viemäriverkoston ulkopuolella olevilla kiinteistöillä tulee olla selvitys jätevesijärjestelmästä ja sen käyttö- ja huolto-ohjeet. Selvityksen perusteella on mahdollista arvioida jätevesistä aiheutuva kuormitus ympäristöön ja täyttääkö puhdistusjärjestelmä lain ja asetuksen velvoitteet. Erityisen herkiksi alueiksi on määritelty 100 metrin vyöhyke vesistöistä (esim. järvet, joet ja purot) ja pohjavesialueet. Näillä alueilla jätevesijärjestelmät tulee olla kunnossa viimeistään 31.10.2019. Kiinteistön sijaitessa näiden alueiden ulkopuolella, on järjestelmä uusittava puhdistusvaatimukset täyttäväksi, kun kiinteistöllä tehdään vesijärjestelmiä tai muuta suurempaa luvanvaraista remonttia tai tietynlaisia korjaus- tai muutostöitä.

Riihimäellä on viemäriverkoston ulkopuolella arvioitu olevan alle 400 kiinteistöä. Jätevesien käsittelyä koskeva valvonta ja neuvonta kohdistetaan ensisijaisesti ympäristön kannalta herkille alueille, kuten pohjavesialueilla tai vesistöjen ranta-alueilla sijaitseville kiinteistöille. Valvonnan vaikuttavuus saadaan näin vesiensuojelun näkökulmasta mahdollisimman suureksi. Vuosina 2013-2015 neuvontahankkeilla neuvontaa on tarjottu 330 ja annettu 235 kiinteistölle.

Uusia tai uusittavia jätevesijärjestelmiä on Riihimäellä tullut vuosittain valvottavaksi joitakin. Vuodesta 2019 alkaen asetuksen valvontaa tehdään alueittain ja kiinteistön käyttötarkoituksen mukaan priorisoiden.

6.1.5 Ympäristönsuojelumääräysten valvonta (YSL 202 §)

Riihimäen kaupungin voimassa olevat ympäristönsuojelumääräykset on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 23.4.2007. Uusitut määräykset on tarkoitus tulla voimaan keväällä 2018. Määräyksillä ehkäistään ympäristön pilaantumista sekä vähennetään pilaantumisesta aiheutuvia haittoja paikalliset olosuhteet huomioon ottaen.

Ympäristönsuojelumääräyksistä voidaan tehdä tietyin edellytyksin poikkeamispäätös. Valtaosa poikkeamispäätöksistä koskee käytöstä poistettuja öljysäiliöitä. Ympäristönsuojelumääräysten mukaiset valvontatehtävät tulevat poikkeamispäätösten lisäksi vireille lähinnä yleisöilmoitusten ja valitusten kautta. Ilmoitukset koskevat muun muassa autojen pesua, jätevesien käsittelyä, melu- ja pölypäästöjä sekä puhaltimien käyttöä. Ilmoitusten johdosta tehdään tarvittaessa tarkastus ja ryhdytään tarvittaviin valvontatoimiin.

Ympäristönsuojeluviranomainen voi yksittäistapauksissa myöntää poikkeuksen ympäristönsuojelumääräysten velvollisuudesta poistaa käytöstä poistettu öljy-, polttoaine- tai muu kemikaalisäiliö maaperästä, mikäli poistaminen on teknisesti hyvin vaikeaa tai siitä aiheutuu kohtuutonta vahinkoa muulle omaisuudelle. Hakemuksia tulee vuosittain muutamia, joista jokaiseen tehdään tarkastus.

6.1.6 Maatalouden ja eläinsuojien valvonta

Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (ns. nitraattiasetus) säätelee muun muassa eläinsuojien lantahuoltoa.

Tarkastukset tehdään kaikkiin nitraattiasetuksen mukaisen valvontailmoituksen jättäneisiin eläinsuojiiin ja kohteisiin, jotka ovat uusia tai joiden toiminta on muuttunut merkittävästi sekä kohteisiin, jotka sijaitsevat pohjavesi- tai ranta-alueella. Tarkastuksilla kiinnitetään erityistä huomiota lannan varastointiin, lannan luovutukseen ja jaloittelualueisiin erityisesti siitä näkökulmasta aiheutuuko toiminnasta ympäristöä kuormittavia hulevesiä.

Eläinsuojia, jotka eivät ole lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyjen piirissä, valvotaan määräajoin tehtävien tarkastusten avulla. Riihimäellä ympäristöluvattomia eläinsuojia on noin 15 kpl. Eläintilat on tarkastettu vuosina 2016-2017.

6.2 Maa-ainoslain valvonta

Riihimäen kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen toimii maa-ainoslain mukaisena lupa- ja valvontaviranomaisena. Valvontaviranomaisella on maa-ainoslain mukaisen valvontatehtävän hoitamiseksi oikeus tehdä tarkastuksia, suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä ottamispaikalla. Jos aineiden ottamiseen ryhdytään vastoin maa-ainoslakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä taikka muutoin laiminlyödään niiden mukaisten velvollisuuksien täyttäminen, valvontaviranomaisen on velvoitettava asianomainen noudattamaan säännöksiä, poistamaan tai muuttamaan tehdyn työn vaikutukset taikka palauttamaan vallinnut olotila ja täyttämään velvollisuutensa sakon uhalla tai sillä uhalla, että tekemättä jätetty suoritetaan laiminlyöjän kustannuksella. Jos virhe on vähäinen, voidaan toimenpiteisiin olla ryhtymättä.

Riihimäellä on tällä hetkellä yksi voimassa olevaa maa-ainoslain mukainen maa-ainesten ottolupa. Ottoalueet tarkastetaan vuosittain ja tarpeen vaatiessa useamminkin. Lisäksi toimintoja valvotaan vuosiraportoinnin tarkastamisen yhteydessä.

Luvallisten ottoalueiden valvonnan lisäksi maa-ainoslain valvontaviranomainen valvoo myös ei-luvanvaraista ottoa eli kotitarveottoa ja maa-ainoslain yleistä noudattamista. Kotitarveottoon ei tarvita maa-ainoslain mukaista lupaa, jos aineksia otetaan omaa tavanomaista kotitarvekäyttöä varten asumiseen tai maa- ja metsätalouteen. Käytön tulee liittyä rakentamiseen tai kulkuyhteyksien kunnossapitoon. Kotitarveotosta tulee kuitenkin ilmoittaa maa-ainoslain mukaiselle valvontaviranomaiselle silloin, kun ottamisalueesta on otettu tai on tarkoitus ottaa enemmän kuin 500 kiintokuutiometriä maa-aineksia. Myös kotitarveotossa tulee huomioida, että ottamispaikat on sijoitettava ja aineiden ottaminen järjestettävä siten, että ottamisen vahingollinen vaikutus luontoon ja maisemakuvaan jää mahdollisimman vähäiseksi ja että maa-aineseiintymää hyödynnetään säästeliäästi ja taloudellisesti eikä toiminnasta aiheudu asutukselle tai ympäristölle vaaraa tai kohtuullisin kustannuksin vältettävissä olevaa haittaa. Kotitarveottoa valvotaan lähinnä tulleiden ilmoitusten ja valitusten perusteella.

6.3 Jätelain valvonta

Jätelain nojalla tehtävässä toimintojen valvonnassa jätelain nojalla noudatetaan soveltuvin osin ympäristölupavelvollisten toimintojen valvontakeinoja ja menettelyjä, joita ovat muun muassa toiminnanharjoittajan lähettämät raportit ja seurannat sekä selvitykset ja tarkastukset.

Jätteen keräyksen ja kuljetuksen valvonta sekä aluekeräyspisteet

Jätteen ammattimaisesta keräystoiminnasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten. Ammattimaisen keräyksen vastaanottopisteitä ovat mm. tuottajien aluekeräyspisteet ja kauppojen keräyspisteet. Ympäristönsuojelun palvelualue käsittelee ilmoitukset ja tarkastaa vastaanottopisteiden asianmukaisuuden rekisteriin merkitsemisen yhteydessä, säännöllisesti valvontasuunnitelman ja -ohjelman mukaisesti sekä valitusten perusteella.

Jätteen haltijan on laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, sako- ja umpikaivolietteestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä, rakennus- ja purkujätteestä ja pilaantuneesta maa-aineksesta, joka siirretään ja luovutetaan jätelain 29 §:ssä tarkoitettulle vastaanottajalle. Jätteen haltijan on huolehdittava siitä, että siirtoasiakirja on mukana jätteen siirron aikana ja että se annetaan siirron päätyttyä jätteen vastaanottajalle. Sekä jätteen haltijalle että vastaanottajalle jää kopio siirtoasiakirjasta. Siirtoasiakirjakäytäntöä valvotaan muun valvonnan yhteydessä.

Jätettä ammatikseen kuljettavien on liityttävä ELY-keskuksen ylläpitämään jätehuoltorekisteriin. Jätettä kuljettavien liittymistä jätehuoltorekisteriin valvotaan muun valvonnan yhteydessä ja tarvittaessa rekisteriin ilmoittautumattomista kuljettajista tehdään ilmoitus ELY-keskukselle.

Roskaantumisen, jätehuoltomääräysten ja jätehuollon järjestämisen valvonta

Jätelautakunta Kolmenkierron alueen jätehuoltomääräykset tulivat voimaan vuonna 2015. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo kunnallisia jätehuoltomääräyksiä, mutta jätehuoltomääräyksistä poikkeamisista päättää kunnan jätehuoltoviranomainen. Yleisimpiä jätehuoltomääräysten mukaisia valvontakohteita ovat jätteiden omatoimiseen käsittelyyn liittyvät asiat, kuten poltto, kompostointi ja jätteiden (betoni ja tiili) hyödyntäminen maarakentamisessa. Lietteiden omatoimiseen käsittelyyn vaaditaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen suostumus.

Yli 5 000 henkilön yleisötilaisuudesta laadittava jätehuoltosuunnitelma on esitettävä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle viimeistään kaksi viikkoa ennen tapahtumaa. Nämä kohteet tarkastetaan tarvittaessa.

Jätehuoltoon liittymisen tilanne kartoitetaan ajoittain pyytämällä tiedot liittymättömistä kiinteistöistä jätehuoltoviranomaiselta.

Jätehuollon valvontatehtäviin kuuluvat asiat ja roskaantumistapaukset tulevat yleensä ilmi valitusten kautta. Kaikki ilmoitetut roskaantumistapaukset kirjataan asianhallintajärjestelmään ja käydään tarkastamassa, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Vuosittain annetaan noin 20-30 siivoamiskehotusta. Myös muut vireille tulleet kohteet käydään tarvittaessa tarkastamassa ja kiinteistöille lähetetään kirjallinen selvityspyyntö, kehoitus tai ohjeistus asiasta. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi tarkastuksen nojalla antaa yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen roskaantumisen ehkäisemiseksi tai jätehuollon asianmukaiseksi järjestämiseksi.

6.4 Vesilain valvonta

Vesilain mukaiseen valvontaan kuuluvat mm. vesistöjen rakentamiseen sekä pohja- ja pintaveden ottamiseen liittyvät tarkastukset sekä ojitusasiat. Vesilain mukaista lupaa haetaan yli 500 m³ ruoppaukselle aluehallintovirastolta ja ilmoitukset pienimuotoisista ruoppauksista tehdään Hämeen ELY-keskukselle.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee vesilain mukaan erimielisyydet, jotka eivät vaadi vesilain mukaista lupaa tai joita ei käsitellä ojitustoimituksessa, ja jotka aiheutuvat muun muassa ojan tekemisestä toisen maalle tai toisen tien poikki tai ojan suunnan muuttamisesta sekä veden johtamisesta ojaan tai puroon toisen maalla. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen myös ratkaisee kustannusten jaon kahden hyödynsaajan yhteisessä ojituksessa ja jätevesiojan tekemisen toisen maalle tai jäteveden johtamisen toisen ojaan.

Ympäristönsuojelun palvelualueelle tulee vuosittain muutamia vesilain mukaisia valituksia ja yhteydenottoja. Asian selvittäminen edellyttää yleensä tarkastusta paikan päällä.

6.5 Vesihuoltolain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii vesihuoltolain mukaisena valvontaviranomaisena. Tehtävänä on valvoa vesihuoltolaitosten toiminta-alueilla sijaitsevien kiinteistöjen liittymistä vesihuoltolaitoksen jätevesi- ja hulevesiviemäriin ja vesijohtoon ja käsitellä lain mukaisia vapautushakemuksia.

Verkostoihin liittymättömiä kiinteistöjä on kartoitettu yhteistyössä vesiosuuskuntien sekä Riihimäen Veden kanssa. Valvontaa kohdennetaan ensisijaisesti Herajoen pohjavesialueella sijaitsevalle Riutta-Hiivola-Herajoen vesiosuuskunnan alueelle. Asemakaavoitetun alueen valvontaa tehdään Riihimäen Vedeltä saatujen toimenpidepyyntöjen perusteella. Valvontakohteita tulee ympäristönsuojelun palvelualueelle lisäksi vireille lähinnä rakennusvalvonnassa käsittelyssä olevien lupien tai naapurivalitusten myötä.

6.6 Maastoliikennelain valvonta

Maastoliikennelain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten yleinen valvonta kuuluu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Lain mukaan kunnan tehtäviin kuuluvat muun muassa moottorikelkkareittisuunnitelmien hyväksyminen ja niiden valvonta sekä lupien myöntäminen moottoriajoneuvokilpailuihin ja -harjoituksiin sekä niiden valvonta.

Maastoliikennelain mukaisia asioita Riihimäellä tulee vireille muutamia vuosittain. Voimassa olevia lupia on kolmelle harjoittelualueelle.

6.7 Muu erityislainsäädäntö

Erytyislainsäädännön, kuten ulkoilulain tai luonnonsuojelulain mukaan valvottavia kohteita on joitakin.

Leirintäalueet

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii ulkoilulaissa tarkoitettuna kunnan leirintäalueviranomaisena. Leirintäalueen perustamisesta ja alueen toiminnan olennaisesta muuttamisesta on viimeistään kolme kuukautta ennen toiminnan aloittamista tai muuttamista tehtävä kirjallinen ilmoitus ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontajaostolle. Riihimäellä on yksi pysyvä leirintäalue.

Luonnon muistomerkit

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen päättää luonnonmuistomerkkien rauhoittamisesta sekä rauhoituksen lakkauttamisesta anomuksen pohjalta. Riihimäellä on kuusi luonnonmuistomerkkiä, joiden merkinnät tarkastetaan ajoittain.

7 VALVONTASUUNNITELMAN SEURANTA JA PÄIVITYS

Valvontasuunnitelman ja -ohjelman toteutumista arvioidaan seuraamalla toteutuneiden tarkastusten määrää toimialoittain. Tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan vuosittain ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontajaostolle toimintakertomuksen yhteydessä tai tarvittaessa erikseen.

Valvontasuunnitelma tarkistetaan vähintään kolmen vuoden välein.